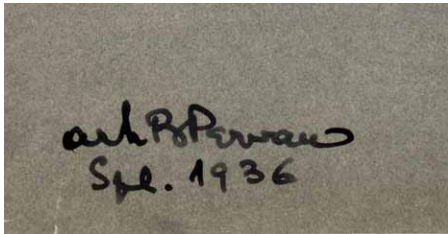

Budimir Pervan – iz arhiva arhitekta

BORKA BOBOVEC

↑
7.
Autorski potpis
Budimira Pervana,
1936.

Za razumijevanje odnosa unutar grada koji su iscrtani ulicama i zgradama potrebno je stalno se osvrnuti na značaj i ishodišta gradogradnje. Ako pogledamo unatrag, u vrijeme sredine prošlog stoljeća, vrijeme u kojem su se naši gradovi ubrzano počeli mijenjati, prvo što je vidljivo, aktiviranje je urbanističkih projekata i nova arhitektura. Polagano i sustavno mijenjao se odnos prema prostoru.

U Hrvatskom muzeju arhitekture HAZU čuva se ukupno 26 projekata arhitekta Budimira Pervana. Nastavno na izložbu *Budimir Pervan – iz arhiva arhitekta*, održanu u Muzeju na prijelazu iz 2018. u 2019. godinu pripremljena je knjiga i katalog istog naziva. Knjiga počinje nizom tekstova različitih autora kojima je približeno vrijeme i odnosi u kojem je stvarao. Tonko Maroević piše o Pervanu kao graditelju novog u starom, na što se nadovezuje Robert Plejić, tekstom o splitskom arhitektu, urbanistu i prostornom planeru. Tu su i Ivan Šimunović, te Antun Šatara sa svojim sjećanjima na tvorca suvremenog urbanizma Splita i na kraju, nježna, gotovo intimna crtica - mala priča o strahu, poštovanju i prijateljstvu Dinka Kovačića. Knjiga se nastavlja kroz pet cjelina koje slijede životni put i djelovanje arhitekta Pervana, od *Splita 1920-ih: susret s Josipom Kodlom* i češkim kubizmom, preko *Praških dana*, i povratka u Hrvatsku kroz dionicu *Od Splita prema Dubrovniku*, do *Urbanističkog zavoda Dalmacije: dva desetljeća vodstva* da bi prvi dio knjige bio zaključen *Kućama punim sunca*.

Pervan, rođen u Splitu 1910. godine, nakon mature na Tehničkoj srednjoj školi u Splitu, a koju Neven Šegvić opisuje kao centar splitske graditeljske struke, odlazi 1930. u Prag na studij arhitekture. U to vrijeme u Splitu djeluje prva generacije praških studenata, i susret s radovima Josipa Kodla, koji unosi modernu arhitekturu u Split s početka dvadesetog stoljeća, određuje Pervanov put. A Prag, okruženje koje cijeni i potiče intelektualni rad, oblikovat će Pervana i usmjeriti ga u stvaranje arhitekture koja je jasna, funkcionalna i modernistička.

Prve tri cjeline prate Pervana do početka četrdesetih godina 20. stoljeća, i donose nam svojevrsnu vremensku kapsulu i ugođaj Splita ranih tridesetih godina prošlog stoljeća kroz odnose i utjecaj koji je Kodl imao na mladog Pervana koji već 1929. godine projektira vlastitu obiteljsku kuću u Splitu. Slijed se nastavlja vremenom provedenim u Pragu na Češkoj visokoj tehničkoj školi koja je buduće arhitekta obrazovala na tradicionalni način i kasnijem studiju na *Akademiji likovnih umjetnosti* s nešto drugačijim pristupom, gdje su studenti bili aktivno uključeni u suvremena arhitektonska događanja. Studij je promovirao modernu arhitekturu, a njegov mentor, prof. Josef Gočár, ostaje mu do kraja života profesionalni uzor. Nakon povratka iz Praga 1936. godine kratko se zadržava u Splitu i već 1937. odlazi u Dubrovnik. U međuratnom razdoblju Dubrovnik nema značajnu graditeljsku scenu, što postaje izazov za mladog, tek diplomiranog arhitekta s praškog studija, koji otvara građevinsko poduzeće s Tomislavom Andrijom Žuanićem, prijateljem iz srednje škole. Izgradili su devet novogradnji koje se odlikuju modernističkim duhom u neposrednom dijalogu s primjenom tradicionalnih elemenata gradnje.

←
6.
Budimir Pervan s
kolegama u Zagrebu,
1920-ih

Četvrta cjelina vezana je uz najznačajniju dionicu u njegovom profesionalnom djelovanju, osnivanje i rad Urbanističkog zavoda Dalmacije. Poslijeratna obnova porušenih naselja u Dalmaciji postala je projekt i mogućnost implementacije znanja sakupljenih dugi niz godina kroz rad na urbanističkim projektima. Pervan je njegov upravnik od osnivanja pa sve do umirovljenja 1970. godine. U tome razdoblju napravio je bitne pomake u području urbanizma, graditeljstva i arhitektonskog naslijeđa, za što mu je 1970. godine dodijeljena nagrada *Viktor Kovačić* za životno djelo.

Ono što je važno, bila je činjenica da je nakon osnivanja Urbanističkog zavoda Dalmacije, broj stručnjaka sve više rastao pa se moglo pristupiti sistematiziranom istraživanju i osmišljavanju *Direktivne regulacione osnove Grada Splita*. Bilo je moguće stvarati Grad. Glavna je karakteristika ovog rješenja stroga, upravo idealna, diferencijacija osnovnih životnih funkcija: stanovanje, rad, promet, odmor i kultura. Afirmacija svih elemenata koji sustavno promoviraju grad, ekonomski razvoj, urbanistički plan, tehnološki napredak, oblikovanje zgrade, pojedinačne i kao dijela cjeline, nedvojbeno ukazuje na kulturne domete koje sustavno planiranje i izgradnja donose gradu i njegovim stanovnicima. U isto vrijeme dok je bio upravnik Zavoda i bavio se urbanizmom, nastaju i njegovi najbolji arhitektonski projekti koji su predstavljeni u knjizi.

Posljednja cjelina vodi nas kroz *Kuće pune sunca*. Tu su stručnoj javnosti nepoznati nacrti kuća za odmor koje je Pervan radio za svoje prijatelje i poznanike koje gotovo uvijek projektira na neravnom terenu, a kuće prilagođava zatečenoj konfiguraciji i ambijentu. Ovaj dio je dionica velikih projekata u malom mjerilu koji predstavlja osebujan dio njegova opusa. A kroz nevelike, zgusnute forme, koje temelj imaju u graditeljskoj baštini Dalmacije izvire istančani osjećaj za arhitektoniku podneblja.

Knjiga završava katalogom zbirke, kao prilogom analizi i valorizaciji postojećih projekata koji mogu poslužiti za pravilno usmjeravanje i stvaranje preporuka kojima će biti stvorena nova pravila i novi načini upotrebe postojećih prostora. U projektima koje smo baštinili sve je ispisano – vrijedno ih je poznavati i moguće je na njih se nadograditi.

8, 9, 10.
Pogled na postav izložbe
*Budimir Pervan – iz arhiva
arhitekta*, Hrvatski muzej
arhitekture HAZU, Zagreb,
prosinac 2018. – veljača
2019.

